

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่ พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ

จังหวัดกำแพงเพชร

THE APPLICATION OF TRAI SIKKHA FOR DESIRABLE STUDENT MORAL BEHAVIOR DEVELOPMENT AT WAT PHRABOROMMATHAT ACADEMIC SERVICE UNIT IN KAMPHAENG PHET PROVINCE

พระโกศล มณีรัตน*

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์

การดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff') โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1) จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 154 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 53.25 ด้านอายุส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21 – 30 ปีคิดเป็นร้อยละ 45.45 ด้านสถานภาพส่วนใหญ่โสดคิดเป็นร้อยละ 72.73 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 42.86 ด้านรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 45.45

* หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร

2) การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.138$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านปัญญาสิกขามากที่สุด ($\bar{X} = 4.158$) รองลงมาเป็นด้านสมาธิสิกขา ($\bar{X} = 4.140$) และด้านศีลสิกขา ($\bar{X} = 4.115$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษา มีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมมุ่งเน้นด้านปัญญาและการมีสมาธิในขณะที่ยังมีข้อประพฤตินในเรื่องศีลยังน้อยกว่าด้านอื่นๆถึงแม้ว่าอยู่ในระดับมากก็จริง

3) ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัย ด้านเพศ, อายุ และ สถานภาพ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษา และ รายได้ต่อเดือน ส่งผลก่อให้เกิดการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา

4) ปัญหาอุปสรรค การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ พบว่า ด้านศีลสิกขา นิสิตนักศึกษาไม่ค่อยเอาใจใส่ในการปฏิบัติเคารพตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด แสดงประพฤติกรรมต่างๆไม่เหมาะสม ขาดความซื่อสัตย์ซื่อตรงไม่ตรงต่อเวลา พุดจาหยาบคาย ด้านสมาธิสิกขา นิสิตนักศึกษาขาดความอดทนมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร ขาดความรับผิดชอบ ขาดความกล้าหาญในการแสดงออกต่างๆ ด้านปัญญาสิกขา นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็น ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยม การแสดงออกต่างๆที่ไม่ดีงามถูกต้อง การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ไม่เป็น ขาดใฝ่รู้ใฝ่คิดการค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

5) ข้อเสนอแนะ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ พบว่า ด้านศีลสิกขา มหาวิทยาลัยควรสร้างจิตสำนึกค่านิยมเคารพกฎหมายระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ความประพฤติสุจริตทางกายวาจาใจการส่งเสริมปลูกฝังสนับสนุนค่านิยมการนำหลักศีลธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านสมาธิสิกขา มหาวิทยาลัยควรปลูกฝังฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาให้เอาใจใส่อดทนตั้งใจมีความเพียรพยายาม อดทนมุ่งมั่นความขยันหมั่นเพียร ฝึกฝนอุปสรรคต่างๆในการศึกษาเล่าเรียน มีความกล้าหาญมีกตัญญูรู้บุญคุณ มีจิตใจเมตตา กรุณาโอบอ้อมอารีมีน้ำใจต่อกัน ด้านปัญญาสิกขา มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็น ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่างๆที่ดีงาม มีความดार्ตริตรงพิจารณาอย่างรอบคอบ มีความเสียสละหวังดีมีไมตรี สร้างทักษะความรู้ และอุปนิสัยในการศึกษาเรียนรู้ที่ดี ใฝ่รู้ใฝ่คิด มีความกระตือรือร้นสนใจค้นคว้าแสวงหาความรู้

ABSTRACT

The main purposes of this research were to study the application of Trai Sikkha for desirable students moral behavior development and to compare an application of Trai Sikkha for desirable student moral behavior development, classified by personal factors and to study the problems and obstacles of an application of Trai Sikkha for desirable students moral behavior development.

The survey research was used for this study. Data analysis was conducted by the statistical software program for social science research. Statistics used in the analysis consisted of frequency, mean, percentage and standard deviation (S.D.) The analysis was also done through t-test for analysis the hypotheses in order to test the average difference between the two groups and f-test (One-way ANOVA) for testing the difference between the averages from three or more groups. The significant difference was noted at .05 level.

The results of the research are as follows :

1) Most of the samples or 53.25 percent are men. 45.45 percent have age between 21-30 years old. 72.73 percent are single. 42.86 percent study in one class bachelor degree. 45.45 percent have income per month less than 5,000 baht.

2) The overall the application of Trai Sikkha for desirable student moral behavior development at Wat Phraborommathat Academic Service Unit in Kamphaeng Phet Province were in high level ($\bar{X} = 4.138$). When considering in each aspect, it was found that in high level at all aspects by most intelligence (Panya Sikkha) ($\bar{X} = 4.158$) followed by a meditation (Samathi Sikkha) ($= 4.140$) and the precepts (Sila Sikkha) ($\bar{X} = 4.115$). This shows that students have the application of Trai Sikkha for desirable moral behavior development focus on intelligence and meditation while behave in Precept less than the other, although in fact it was in real high level.

3) The comparison of the application of Trai Sikkha for desirable student moral behavior development at Wat Phraborommathat Academic Service Unit in Kamphaeng Phet Province, classified by personal factors are sex, age, status, level of education and income per month. The results of hypothesis test are found that the factors that make accepted the formulated hypotheses such as level of education and income per month as a whole were found statistically significant

different at .05 level and the factors that make such as sex, age and status as a whole were not found different, it rejected the formulated hypotheses. This shows that level of education and income per month were contribute to cause of the application of Trai Sikkha for desirable student moral behavior development.

4) The problems and obstacles of the application of Trai Sikkha for desirable student moral behavior development. It was found that; Precept Shikkha (Sila Sikkha); The students don't respect the rules of the university, they are not honest, they tell lies, show bad manners, lack of virtue and courtesy. Meditation Sikkha (Samathi Sikkha); The students are lazy to study, lack of responsibility, lack of courage in various expressions. They are not patience to work in the classroom. They ignore to study and work. Wisdom Sikkha (Punya Sikkha); The students show bad manner about ideas, beliefs, attitudes, values and morality. They are selfish and lazy to get more knowledges.

5. Recommendation; the application of Trai Sikkha for desirable student moral behavior development. It was found that; Precept Shikkha (Sila Sikkha); The University should build the conscious mind, value mind to get them have respect strict doing in the university. The university should suggest them and train them to have good manner, good doing, politeness, courtesy, honesty and virtue in their bodies and minds, campaign, encourage, implant and help them for leading to the moral precept using in everyday life. Meditation Sikkha (Samathi Sikkha); The University should practice and train student toke patience, implant them to try to study, to concentrate and toke brave about showing good express. They should be generous, kind, helpful and friendly. Wisdom Sikkha (Punya Sikkha); The University should encourage the students to have good ideas, beliefs, attitudes, values and train them to consider with carefulness. The University should teach and tell them to have wish well to other, to crate thinking, to help friend and not toke selfish, but should be active to study and love to find more knowledge.

1. บทนำ

หลังจากที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อกว่า 2,600 ปีที่แล้ว ได้ทรงแสดงถึงแนวทางการพัฒนาเรียกว่า “ไตรสิกขา” ซึ่งสามารถทำให้นุชนแตกต่างจากสัตว์อื่นๆ ไตรสิกขาเป็นแม่แบบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักพระพุทธศาสนามนุษย์มีองค์ประกอบพื้นฐานการก่อกำเนิดไม่ต่างจากสัตว์อื่นๆ ที่ประกอบด้วย 2 ส่วน คือร่างกายและจิตใจ หรือรูปและนามส่วนที่เป็นลักษณะเป็นชิ้นส่วนมองเห็นได้ และต้องได้ด้วยประสาธน์สัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เรียกว่า รูป มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ ธาตุหลัก 4 อย่าง ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ และมีอาการต่างๆ ที่อาศัยธาตุหลักเกิดขึ้น ทัวไปเรียกว่า อิริยาบถย่อย หรืออาการย่อยของรูป (ธาตุหลัก) นั้นๆ เรียกว่า อุปาทายรูป เช่น การยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด เป็นต้น อีกส่วนหนึ่ง ไม่สามารถเห็นหรือสัมผัสด้วยประสาททั้ง 5 ไม่ได้ เรียกว่า นาม ประกอบไปด้วย เวทนา ได้แก่ ความรู้สึกทุกข์ สุข หรือเฉยๆ สัญญา ได้แก่ ส่วนที่ทำหน้าที่ในการจำได้หมายรู้สิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็น สังขาร ได้แก่ ความรู้สึกปรุงแต่งว่าดี ชั่ว โลก โกรธ หลง และวิญญาน ได้แก่ การรับรู้จากประสาทสัมผัส การเรียนรู้ต่างๆ ความรอบรู้ การคิด วิเคราะห์ต่างๆ จากพื้นฐานของกำเนิดชีวิตมนุษย์ ข้างต้น จะเห็นได้ว่า โดยธรรมชาติของชีวิตแล้ว มนุษย์ไม่ได้แตกต่างจากสัตว์อื่นๆ ในโลกนี้เลย คือประกอบด้วยกายและใจ หรือรูปกับนาม ที่เรียกว่าขันธ 5 เช่นเดียวกัน ถ้าหากปล่อยไปตามธรรมชาติ มนุษย์ก็จะมีพฤติกรรมไม่แตกต่างจากสัตว์ทั้งหลายมากนัก เนื่องจากมนุษย์มีจิตใจและปัญญาดีกว่าจึงได้พัฒนาอารยธรรมขึ้นมาทำให้มีศาสนา ลัทธิ ความเชื่อ และแนวทางปฏิบัติต่างๆ เกิดขึ้นในโลกมากมาย เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลก ได้ทรงสั่งสอนประชาชนด้วยหลักธรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับบุคคล ประสบการณ์ หรือสถานการณ์นั้นๆ เพื่อพัฒนามนุษย์ให้ดีขึ้น สูงส่งขึ้นต่างจากสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งด้านกาย วาจา และใจ หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงทั้งหมดสามารถสรุปลงในหลักการเรียกว่า “ไตรสิกขา” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557)

ประเทศไทยคนส่วนใหญ่ก็นับถือพระพุทธศาสนา แต่เมื่อประเทศเป็นประเทศประชาธิปไตยมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีการค้าการลงทุนทำให้ประชาชนได้รับเอาวัฒนธรรมแบบตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลหล่อหลอมทำให้คนไทยมีค่านิยมมีวิถีชีวิตทัศนคติ พฤติกรรม นิสัยใจคอเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สมดังที่ พระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2545) ได้กล่าวถึงปัญหาทางด้านสังคมซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าศีลธรรมได้เสื่อมถอยลง เห็นได้จากข่าวอาชญากรรมตามหน้าหนังสือพิมพ์มีให้พบเห็นกันอยู่ทุกวันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศตามแบบอย่างตะวันตกทำให้ผู้คนละทิ้งความคิด และคุณธรรมจึงส่งผลให้คุณธรรมทางด้านจิตใจลดต่ำลงเกิดปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย ซึ่งสรุปสาเหตุได้ 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ปัญหาความเจริญทางด้านวัตถุ ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมของการบริโภคหรือความต้องการวัตถุ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรม มีโจรผู้ร้ายทั้งโจรในเครื่องแบบ และโจรผู้ร้ายจริง

ประเด็นที่สอง ปัญหาความเสื่อมทางด้านจิตใจ จากการแสวงหาความเจริญด้านวัตถุหลงใหลวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้คุณค่าด้านจิตใจลดลง และจากระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่

โรงเรียนแยกออกจากวัดทำให้เยาวชนสมัยใหม่ไม่สนใจศาสนา และคำสอนทางศีลธรรม ขาดการอบรมด้านจิตใจจึงส่งผลให้วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ขาดความซื่อตรงเริ่มจากพฤติกรรมทุจริตในการสอบเข้าโรงเรียน หรือการเข้าทำงานโดยใช้อำนาจเงิน ดังนั้น เมื่อไปทำธุรกิจก็ไม่มี ความซื่อสัตย์ และขาดความคิดสร้างสรรค์ซึ่ง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ประเวศ วะสี (ประเวศ วะสี, 2547) ได้กล่าวว่า ล้วนเกิดขึ้นจากอำนาจและภาวะครอบงำทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เกิดจากศูนย์อำนาจทางโลกตะวันตกที่ชักนำให้มนุษย์ในสังคมโลกมีความรู้สึกรังเกียจที่เหมือนหรือมีความประพฤติคล้ายกันในลักษณะสังคมโลกาภิวัตน์ (globalization) ผลที่ตามมาก็คือ ภาวะล่มสลายของศีลธรรม ที่จะนำไปสู่การทำลายความเป็นมนุษยชาติ (อ้างใน กิตติชัย สุธาสีโนบล, 2555)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนิสิตนักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมในสถาบันการศึกษาสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 154 รูป / คน โดยใช้ประชากรคือนิสิตนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ทั้งหมดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร ทั้งสามด้าน คือ 1) ด้านศีลสิกขา, 2) ด้านสมาธิสิกขา และ 3) ด้านปัญญาสิกขา

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งจะเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมเอกสาร ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตัวเอง ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheff) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1) จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 154 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 53.25 ด้านอายุส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21 – 30 ปีคิดเป็นร้อยละ 45.45 ด้านสถานภาพส่วนใหญ่โสดคิดเป็นร้อยละ 72.73 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 42.86 ด้านรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 45.45

2) การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ของหน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.138$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

โดยด้านปัญญาสิกขามากที่สุด ($\bar{X} = 4.158$) รองลงมาเป็นด้านสมาธิสิกขา ($\bar{X} = 4.140$) และด้านศีลสิกขา ($\bar{X} = 4.115$) โดยจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านศีลสิกขา พบว่า นิสิตนักศึกษา มีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ด้านศีล อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษากระทำที่สุจริตดีงาม เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ช่วยเหลือเกื้อกูลนิสิตนักศึกษาด้วยกัน มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษา มีความซื่อสัตย์ซื่อตรงรู้จักดำรงชีวิตโดยการนำหลักศีลธรรม เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มหาวิทยาลัยได้อบรมสั่งสอนให้นิสิตนักศึกษา มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในการศึกษาอย่างเต็มที่ มหาวิทยาลัยได้รณรงค์ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษา ใช้จ่ายจากที่สุจริต ไม่ทำร้ายผู้อื่น ตรงความจริง ไม่โกหก หลอกลวง ไม่ส่อเสียด ไม่ให้ร้ายป้ายสี ไม่หยาบคาย ไม่เหลวไหล ไม่เพ้อเจ้อเลื่อนลอย มหาวิทยาลัยได้รณรงค์ให้นิสิตนักศึกษา มีความประพฤติสุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการศึกษาแต่ละวิชา มหาวิทยาลัยสอนให้นิสิตนักศึกษารู้จักพิจารณาเลือกเสพสิ่งบริโภค และสื่อต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ เพื่อไม่ให้ตกเป็นทาสของวัตถุนิยม มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษา ไม่ทำร้ายกันให้นิสิตนักศึกษา สร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามต่อกัน ทำให้อยู่ร่วมกันด้วยดีในหมู่นิสิตนักศึกษาด้วยกัน มหาวิทยาลัยมีข้อปฏิบัติให้นิสิตนักศึกษา เคารพตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด มหาวิทยาลัยมีแนวทางในการสอนให้นิสิตนักศึกษา ปฏิบัติตนต่อเพื่อนนิสิตนักศึกษาด้วยกันโดยไม่ก่อความเดือดร้อนเสียหายให้แก่หมู่คณะ มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษามีกิริยามารยาทในการประพฤติปฏิบัติในการแสดงออกต่างๆ ให้เหมาะสมกับการเป็นนิสิตนักศึกษาสถาบันศึกษาของสงฆ์

2. ด้านสมาธิสิกขา พบว่า นิสิตนักศึกษา มีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านสมาธิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ด้านสมาธิ อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษา มีความร่าเริงเบิกบาน มองโลกในแง่ดี มีกำลังใจ เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาเรียนรู้ ในการร่วมกิจกรรมงานต่างๆ มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษามีสมาธิเอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียนแต่ละวิชาของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษา มีความกตัญญูรู้บุญคุณครูบาอาจารย์ทั้งหลาย และสถาบันการศึกษาที่ให้ความรู้ มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษามีสุขภาวะที่ดี คือมีความสุขในการศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัย การมีสติกำกับตัว ควบคุมใจไว้ให้อยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องต้องทำในเวลานั้นๆ ระลึกได้ถึงสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่เกี่ยวข้องเป็นประโยชน์ ไม่หลงไหลเลื่อนลอย ไม่ละเลยหรือปล่อยตัวเพ้อเรอ มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษา มีความตั้งมั่นตั้งอกตั้งใจ มีจิตใจเข้มแข็ง

อดทนต่อสู้กับการเรียนในแต่ละวิชา มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษามีจิตใจเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี มีน้ำใจต่อเพื่อนนิสิตนักศึกษาด้วยกัน มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษามีความกล้าหาญ อดทน มุ่งมั่น ความขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อ ผันฝ้าอุปสรรคผ่านความยากลำบากในการศึกษาไปได้ มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษาที่มีจิตใจที่มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้ารับผิดชอบ มีจิตที่เป็นบุญกุศล อย่างสม่ำเสมอ มหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตนักศึกษามีจิตใจตั้งมั่น ดำเนินอยู่ในกิจในงานสม่ำเสมอ แน่วแน่ เป็นอันหนึ่งอันเดียว สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก หวั่นไหว บริสุทธ์ ผ่องใส ไม่ขุ่นมัว นุ่มนวล ผ่อนคลาย ไม่เครียดกระด้าง

2. ด้านปัญญาศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษามีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม นิสิตที่พึงประสงค์ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร ด้านปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม นิสิตที่พึงประสงค์ ด้านปัญญา อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ มหาวิทยาลัยสอนให้นิสิตนักศึกษามีศรัทธาเลื่อมใส และเข้าใจในพระรัตนตรัยคือ พระพุทฺธ พระธรรม และพระสงฆ์ มหาวิทยาลัยสอนให้นิสิตนักศึกษามีศรัทธาเลื่อมใส เชื่อกฎแห่งกรรม และบาปบุญคุณโทษ ความชั่วความดี นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่างๆ ที่ตั้งามถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง นิสิตนักศึกษามีทัศนคติต่อการปฏิบัติธรรมกรรมฐาน สามารถต่อยอดพัฒนาไปสู่การปฏิบัติธรรมให้เกิดความเจริญงอกงามในธรรมที่สูงยิ่งขึ้นไป นิสิตนักศึกษามีความคิด ความดำริไตรตรอง หรือการคิดต่างๆ ที่ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่เศร้าหมอง ขุ่นมัว เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ประโยชน์สุข นิสิตนักศึกษามีความคิดจะได้จะเอา หรือความเคียดแค้น ชิงชัง มุ่งร้ายคิดทำลายผู้อื่น นิสิตนักศึกษามีความคิดในทางเสียสละ หวังดี มีไมตรี ช่วยเหลือเกื้อกูล และความคิดที่บริสุทธิ์ อิงสัจจะ อิงธรรม ไม่เอนเอียงด้วยความเห็นแก่ตัว มหาวิทยาลัยสอนให้นิสิตนักศึกษามีทักษะ และอุปนิสัยในการศึกษาเรียนรู้ที่ดี ใฝ่รู้ใฝ่คิด รู้จักค้นคว้า แสวงหาความรู้จดบันทึกเพิ่มเติม และศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นิสิตนักศึกษามีทักษะชีวิต รู้เท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอก สามารถแก้ปัญหา และนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต ได้ มีฐานชีวิตที่ดี มีปัญญาเข้าสู่ธรรมของชีวิตตาม วุฒิภาวะของตน นิสิตนักศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์ ประมวลผลจากการศึกษาเรียนรู้ สามารถนำเสนอ ถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่ม และรายบุคคล

5. อภิปรายผล

ระดับการการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร

ผลการศึกษา การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ของหน่วยวิทยบริการฯ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า นิสิตนักศึกษา มีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ทุกด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นิสิตนักศึกษาของหน่วยวิทยบริการมีความรู้ความเข้าใจหลักไตรสิกขาและให้ความสำคัญต่อหลักไตรสิกขาในการดำเนินชีวิต การศึกษาเล่าเรียนในวิชาการต่างๆ โดยการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา ในการส่งเสริมพัฒนาตนเอง ในด้านการประพฤติปฏิบัติการแสดงออกทางกายวาจาจิตต่างๆ ให้อยู่ในกรอบระเบียบศีลธรรมคุณงามความดีให้มีศีล สมาธิ ปัญญาและมีคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นายทวีศักดิ์ ทองทิพย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาตามหลักไตรสิกขา พบว่า พระพุทธเจ้าตรัสหลักไตรสิกขาไว้ใน วัชชีปุตตสูตร ทุติยสิกขัตตยสูตร และตติยสิกขาสสูตร ไตรสิกขา มีความหมายว่า การฝึกอบรมด้านความประพฤติ จิต และปัญญา ไตรสิกขาสามารถจัดประเภทได้ ตามหลักไตรสิกขา ตามมรรคมืองค์แปด และตามธรรมชั้นธัมม ความสำคัญของหลักไตรสิกขา คือ เป็นที่หลอมรวมสิกขาบทในพระปาฏิโมกข์ เป็นสิกขาบทเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ มีอิทธิพลต่อคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่หลอมรวมหลักปฏิบัติธรรมทั้งหมดในพระพุทธศาสนา สารสำคัญของหลักไตรสิกขามี 3 อย่าง คือ ศีล สมาธิ ปัญญา การศึกษาตามหลักไตรสิกขามีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ การจัดหาหรือสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ การสร้างสัมมาทิฐิ การศึกษาตามหลักไตรสิกขา และการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา

2. วิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา พบว่า หลักไตรสิกขามีที่มาอยู่ใน วัชชีปุตตสูตร ทุติยสิกขัตตยสูตร และตติยสิกขาสสูตร กำหนดการศึกษาสมัยพุทธกาลเริ่มจากกลุ่มปัญจวัคคีย์ ผู้ศึกษาสมัยพุทธกาลแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบรรพชิตและกลุ่มคฤหัสถ์ ทั้งสองกลุ่มนี้ได้มีการกำหนดคุณสมบัติไว้แตกต่างกันด้วย ขอบเขตของการศึกษาในพระพุทธศาสนารวมอยู่ในหลักไตรสิกขา การเรียนการสอนในสมัยพุทธกาลมีลักษณะเป็นแบบมุขปาฐะ การศึกษาตามหลักไตรสิกขามีขั้นตอนดำเนินการที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ จัดหาหรือสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ สร้างสัมมาทิฐิ ฝึกตามหลักไตรสิกขา วัดและประเมินผลตามหลักไตรสิกขา และ สอดคล้องกับแนวคิดของ **พระพรหมคุณาภรณ์** (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้ความหมายไตรสิกขาว่า หมายถึงการพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูก ต้องดีงามของมนุษย์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตน คือ สิกขามรรคกับสิกขาจึงประสานเป็นอันเดียวกัน เมื่อมองในแง่อริยสัจ 4 ก็เป็นอริยมรรค คือ วิถีชีวิตอันประเสริฐเมื่อเป็นมรรคก็ดำเนินก้าวหน้าไปสู่จุดหมายโดยการจัดสมุทัย

ให้หมดไป ช่วยให้เรามีชีวิตที่พึงพาวิชา ตัณหา อุปทาน น้อยลงไป ไม่อยู่ใต้อำนาจครอบงำ ของมันพร้อมกับที่เรามีปัญญาเพิ่มขึ้นและดำเนินชีวิตด้วยปัญญามากขึ้นตามลำดับจนกระทั่งในที่สุดพอ สมุทัยหมดทุกขก็หมดก็บรรลุหมายเป็น นิโรธ โดยสมบุรณ์ (2550) และ สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญมี แท่นแก้ว (2539) ให้ความหมายของไตรสิกขาว่า หมายถึง ข้อปฏิบัติ 3 ชั้น คือ

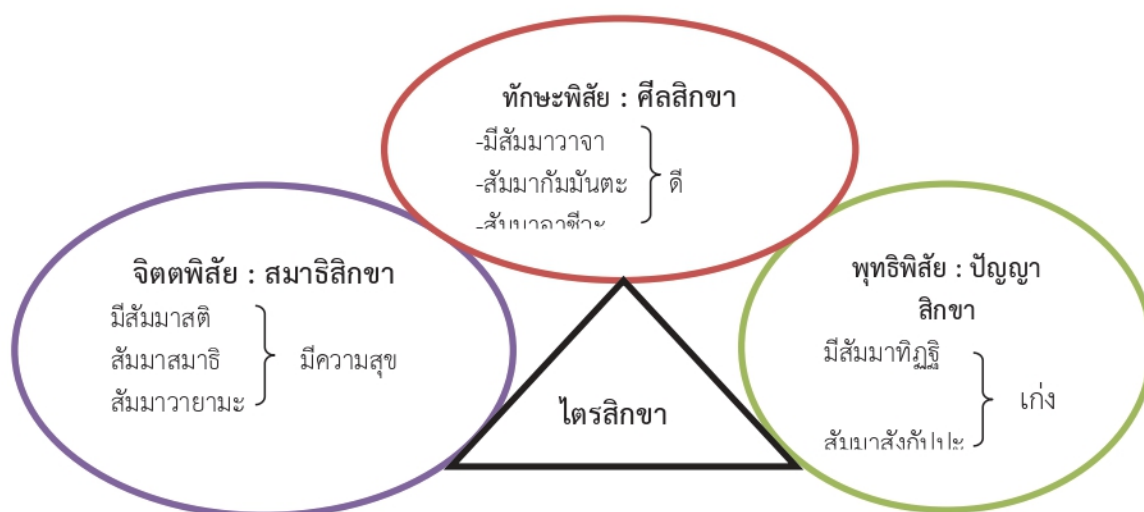
1. ขั้นศีล ได้แก่ การเว้นชั่ว ประพฤติดี ปฏิบัติเพื่อความปกติสงบเรียบร้อยไม่ทำให้ตน และผู้อื่นเดือดร้อน ข้อปฏิบัติเหล่านี้เรียกว่า ศีลสิกขา แปลว่า สิ่งที่ควรศึกษาอบรม เป็นขั้นศีล

2. ขั้นสมาธิ ได้แก่ การฝึกฝนหรืออบรมจิตใจให้เหมาะสม ตั้งมั่นในลักษณะที่พร้อมจะ ปฏิบัติงานคือ พิจารณาความเป็นจริง เพื่อเป็นพื้นฐานของการเจริญปัญญา การฝึกบังคับจิตใจให้ตั้ง มั่นโดยระลึกรู้ตัวทั่วพร้อม ดังนี้เรียกว่า จิตตสิกขา

3. ขั้นปัญญา ได้แก่ การฝึกฝนอบรมในการพิจารณาสิ่งทั้งปวงให้เกิดความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริง หมายถึง กาฝึกฝนอบรมจนเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งปวง ถึงกับเกิดความสลัดสังเวชเบื่อหน่ายในสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาได้จริง ๆ การฝึกฝน เช่นนี้เรียกว่าปัญญาสิกขา

6. สรุปลองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร เป็นสิ่ง ที่แสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษา ของหน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชรมีคุณภาพมีประสิทธิภาพ โดยการนำหลักไตรสิกขาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ในสามด้านคือ 1) ด้านศีลสิกขา 2) ด้านสมาธิ สิกขา และ 3) ด้านปัญญาสิกขา ดังแผนภูมิองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยต่อไปนี้

แผนภูมิที่แสดงถึงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภูมิที่แสดงถึงองค์ความรู้จากการวิจัยดังกล่าวพอสรุปโดยรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่
1) ด้านศีลสิกขา 2) ด้านสมาธิสิกขา และ 3) ด้านปัญญาสิกขา ได้ดังนี้

ทักษะพิสัย : ศีลสิกขา การฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติ การดำเนินชีวิตให้มีระเบียบวินัยให้มีความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ การประกอบอาชีพสุจริต ก็คือ การดำรงตนอยู่ด้วยดี มีชีวิตที่เกื้อกูล ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ตนมีส่วนช่วยสร้างสรรค์รักษาให้อื้ออำนวยแก่การมีชีวิตที่ดีงามร่วมกัน เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาคุณภาพจิตและการเจริญปัญญา ดังนั้นเมื่อนิสิตนักศึกษาได้นำเอาหลักศีลสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการฝึกฝนอบรมพฤติกรรมความประพฤติกริยามารยาทให้มีระเบียบเรียบร้อยในการดำเนินชีวิต การดำรงตนอยู่ในสังคมด้วยดี ซึ่งการที่นิสิตศึกษานำหลักศีลสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตนักศึกษาที่พึงประสงค์จะทำให้ให้นิสิตนักศึกษาเป็นคนที่ม่สัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) และสัมมาอาชีวะ(อาชีพชอบ) มีความประพฤติดี มีวินัย มีความสุจริต ทั้งกาย วาจา และอาชีพ เป็นนิสิตนักศึกษาที่มีคุณธรรมจริยธรรมมีคุณภาพมีประสิทธิภาพเป็นคนดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ซื่อตรง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามต่อกัน ทำให้อยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่ก่อความเดือดร้อนเสียหายให้แก่หมู่คณะ

จิตตพิสัย : สมาธิสิกขา การปฏิบัติฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต การพัฒนาคุณภาพจิต หรือการปรับปรุงจิตให้มีคุณภาพคุณธรรม และสมรรถภาพสูงที่ทำให้จิตเป็นสมาธิเอื้อแก่การมีชีวิตที่ดีงาม และจิตใจที่มั่นคงพร้อมที่จะใช้งานในทางปัญญาอย่างได้ผลดีที่สุด ดังนั้นเมื่อนิสิตนักศึกษาได้นำเอาหลักสมาธิสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมการฝึกฝนอบรมที่ทำให้ให้นิสิตนักศึกษามี สัมมาวายามะ (พยายามชอบ), สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (จิตมั่นชอบ) ซึ่งการที่นิสิตนักศึกษาได้นำหลักสมาธิมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้ให้นิสิตนักศึกษามี คุณภาพจิตใจ สุขภาพและสมรรถภาพของจิตใจ เป็นนิสิตนักศึกษาที่เรียนมีความสุข มีความตั้งมั่นตั้งอกตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีจิตใจเข้มแข็ง อดทนต่อสู้ มุ่งมั่นความขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อฝืนฝ้ออุปสรรคต่างๆ มีความกตัญญูรู้บุญคุณ มีความซื่อสัตย์สุจริตกล้ารับผิดชอบมีจิตที่เป็นบุญกุศล มีความร่าเริง เบิกบานในการศึกษาเล่าเรียนในวิชาต่างๆ

พุทธิพิสัย : ปัญญาสิกขา การฝึกฝนอบรมทางปัญญาอย่างสูง ทำให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในสัจจะธรรมของธรรมชาติซึ่งเป็นปัญญาที่สามารถชำระจิตใจผู้ประพฤติปฏิบัติฝึกฝนอบรมให้บริสุทธิ์หลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ ปัญญาสิกขาเป็นการศึกษาที่ทำให้เกิดความรู้ในการมองดู รู้จักและเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง การรู้จักวางใจวางท่าที และปฏิบัติต่อโลกและชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม มีจิตใจผ่องใสไร้ทุกข์ เป็นอิสระเสรี และสดชื่นเบิกบาน ดังนั้นเมื่อนิสิตนักศึกษาได้นำเอาหลักปัญญาสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการประพฤติปฏิบัติฝึกฝนอบรมทำให้เกิดปัญญาคือมี สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) และสัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) ซึ่งการที่นิสิตนักศึกษาได้นำหลักปัญญาสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมจะทำให้บัณฑิตนักศึกษามีความเชื่อค่านิยมความรู้ความคิดที่ถูกต้องตั้งมารู้จักคิด ตรงตามความจริงทำให้บัณฑิตนักศึกษากลายเป็นคนเก่ง ศรัทธาเลื่อมใส มีความเสียสละ หัวดี มีไมตรี ช่วยเหลือเกื้อกูล มีอุปนิสัยในการศึกษาเรียนรู้ที่ดี ใฝ่รู้ใฝ่คิด รู้จักค้นคว้า แสวงหาความรู้ตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

7. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้แยกออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1) รัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรปฏิรูประบบการศึกษาโดยเน้นการเอาหลักคำสั่งสอนทางด้านพระพุทธศาสนาเป็นแนวในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้นักเรียนนิสิตนักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมศีลธรรมมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเล่าเรียนในการดำเนินชีวิตในสังคม

2) รัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนระบบการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้ระบบการศึกษาการเรียนการสอนโดยเน้นการฝึกฝนอบรมพัฒนาพฤติกรรมการประพฤติที่สุจริตซื่อสัตย์ซื่อตรงโดยเน้นระบบการจัดการการศึกษาตามหลักไตรสิกขา

3) ด้านศีลสิกขา รัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ระบบการศึกษาการเรียนสอนโดยให้นักเรียนนิสิตนักศึกษได้ฝึกฝนอบรมกายวาจาจากความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายวาจา ไม่ก่อความเดือดร้อนไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่ส่อเสียด ไม่ให้ร้ายป้ายสี ไม่หยาบคาย และอาชิวะการประจบอาศัยพิที่สุจริต ไม่ก่อความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของมหาเถรสมาคม

4) ด้านสมาธิสิกขา รัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนระบบการจัดการการศึกษาที่ให้นักเรียนนิสิตนักศึกษได้เจริญสมาธิภาวนา การฝึกฝนอบรมจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพของจิต เพื่อให้นักเรียนนิสิตนักศึกษามีจิตตั้งมั่น จิตใจดำเนินอยู่ในกิจในงาน จิตใจแน่วแน่ สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวกหวั่นไหว บริสุทธิ์ ผ่องใส ไม่ขุ่นมัว นุ่มนวล ผ่อนคลาย ไม่เครียดกระต้าง เข้มแข็ง เองาน ไม่หดหู่ท้อแท้

5) ด้านปัญญาสิกขา รัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนระบบการจัดการการศึกษาที่ให้นักเรียนนิสิตนักศึกษได้เจริญปัญญาโดยการฝึกฝนอบรมด้านปัญญา ปลูกฝังความคิดทัศนคติ ความเชื่อค่านิยมที่ตรงถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาลุप्तรรค ในการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้

1) ภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา ที่เน้นการฝึกฝนปฏิบัติหรือเรียนให้รู้คิดให้เป็น และฝึกทำให้เป็น ให้เจริญงอกงามบริบูรณ์ยิ่งขึ้น

2) ภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างมากเพราะฉะนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษามีคุณภาพมีประสิทธิภาพประสิทธิผลบรรลุวัตถุประสงค์ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาโดยนำหลักไตรสิกขาหรือการศึกษา 3 อย่างนี้ ซึ่งเป็นการกระบวนการฝึกพัฒนาชีวิต 3 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทั้งทางวัตถุและทางสังคม ด้านจิตใจและด้านปัญญา

3) ภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษา ควรนำหลักอริสติกสิกขามาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนนิสิตนักศึกษาฝึกสติ ภาวนา โดยการฝึกอบรมระเบียบวินัยให้มีสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ มีคุณธรรมศีลธรรมในการดำรงตนอยู่ด้วยดี

4) ภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรกำหนดในหลักสูตร ให้มีวิชากรรมฐานเพื่อให้นักเรียนนิสิตนักศึกษาได้เจริญภาวนาฝึกอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิตมีจิตใจเข้มแข็ง อดทนต่อสิ่ง มุ่งมั่นความขยันหมั่นเพียรในศึกษาเล่าเรียนและเรียนมีความสุข

5) ภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรนำหลักปัญญาสิกขามาประยุกต์ปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสนับสนุนฝึกอบรมทางปัญญา สร้างแรงจูงใจและปลูกฝังจิตสำนึก ปลูกฝังอุปนิสัยในการศึกษาเรียนรู้ที่ดี ใฝ่รู้ใฝ่คิด มีทัศนคติความเชื่อค่านิยมที่ดียิ่งถูกต้อง

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษา การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์ ของหน่วยวิทยบริการ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งได้มีทั้งปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่หลากหลาย ซึ่งยังมีประเด็นหลายประเด็นที่ต้องการผู้เข้ามาดำเนินการศึกษาต่อผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการศึกษาในประเด็น ดังต่อไปนี้

1) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมนิสิตที่พึงประสงค์

2) ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการส่งเสริมการนำหลักไตรสิกขาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา

3) ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา

4) ควรมีการศึกษาการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยบูรณาการหลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

บรรณานุกรม

- กิตติชัย สุธานีโนบล. (2555). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน* รายงานการวิจัย. สาขาวิชาการประถมศึกษา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. นนทบุรี : บริษัท เอสอาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- บุษกร วัฒนบุตร. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2559). “การบริหารจัดการองค์กรเพื่อการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้บนฐานแห่งพุทธิปัญญา”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 5 (2).
- บุญมี แท่นแก้ว. (2539). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประเวศ วะสี. (2547). *ธรรมชาติของสรรพสิ่ง: การเข้าถึงความจริงทั้งหมด*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มูลนิธิสวดศรี-สุฤษดิ์วงศ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2545). *รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2550). *สามไตร*. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). *คู่มือนิสิต หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (2516). *จามเทวีวงศ์ พงศาวดารเมืองศรีอยุธยา*. พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบรรณกิจเทรดดิ้ง.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, กรุงเทพฯ : บริษัทจุฬนพัลลขิง จำกัด.
- เอกสารวิชาการ. (2539). *หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิซิเมนต์ไทย
- นายทวิศักดิ์ ทองทิพย์. (2555). “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุขสันต์ จันทะโชโต.(มกราคม – เมษายน 2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามวิถีสังคมชาวพุทธ : กรณีศึกษาการดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธศาสนาของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี* *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5 (1).
- . โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, ชัยนัต บัญพิโย และ สมชัย ศรีนอก.(2551). “พฤติกรรมความเชื่อของประชาชนในวรรณกรรมเรื่องสังข์ศิลป์ชัย”. *รายงานการวิจัย*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

